

Опис досвіду
патріотичного виховання
учнів на уроках історії
вчителя історії
Водянської СЗШ

Ковальової Тетяни Віталіївни

*Спеціаліст другої кваліфікаційної
категорії*

с.Водяне
2015 р.

*... Така дісталась вже нам робота.
Є в ній і радість, та є й турбота,
Є вічний пошук, безсонні ночі,
Та гріють душу дитячі очі.*

Я не можу бути байдужою людиною, оскільки спілкуюся не з предметами, а із справжнім дивом природи - дітьми. І це диво потрібно вигодувати теплотою свого серця, багатством душі. Чуже серце дитини не прийме брехні, будь-яка нещирість буде виявлена, і її внутрішній світ закриється від вихователя, що допустив помилку.

Виховання патріотизму, любові до України та рідного краю є одним з важливих напрямів виховання у Водянській школі.

Метою національно-патріотичного виховання є формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Патріотичне виховання включає у себе соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти. Головною складовою патріотичного виховання є формування у молоді любові до рідної країни, що здійснюється в першу чергу сім'єю, безпосереднім соціальним оточенням через передавання певних культурних традицій, звичаїв, обрядів, вірувань.

Весь освітній процес має бути насичений різними аспектами патріотичного виховання. Проте особлива роль тут належить предметам соціально-гуманітарного циклу, а саме: історії, географії, природознавству, суспільствознавству, літературі, а надто громадянській освіті.

Патріотичне виховання у школі здійснюється через систему позакласних заходів. Протягом навчального року проведено виховні заходи патріотичного спрямування: «Патріоти Україна за перебудову», «Героям Слава!», «Голодомор 1932-33рр.» і інші.

Ефективність патріотичного виховання в позакласній діяльності значною мірою залежить від спрямованості виховного процесу, форм та методів його організації. Серед методів і форм патріотичного виховання пріоритетна роль належить активним методам, що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії, спрямовані на самостійний пошук істини і сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості. До таких методів належать: соціально-проектна діяльність, ситуаційно-рольові ігри, соціодрама, метод відкритої трибуни, соціально-психологічні тренінги, інтелектуальні аукціони, "мозкові атаки", метод аналізу соціальних ситуацій з морально-етичним характером, ігри-драматизації, створення проблемних ситуацій, ситуацій успіху, аналіз конфліктів, моделей, стилів поведінки, прийняття рішень, демократичний діалог, педагогічне керівництво лідером і культивування його авторитету, використання засобів масової комунікації, методики колективних творчих справ, традицій, символіки, ритуалів, засобів

народної педагогіки. Крім названих можна застосовувати також традиційні методи: бесіди, диспути, лекції, семінари, різні форми роботи з книгою, періодичною пресою, самостійне рецензування тощо.

Форми роботи, пов'язані з вивченням історії рідного краю і народу – історичне краєзнавство: відвідання місць історичних подій, вивчення літератури, збирання документів та матеріальних пам'яток, замальовування чи фотографування історично цінних об'єктів, виготовлення схем, макетів, щомісячного історичного календаря, влаштування виставок, заочна подорож “Україно ти моя прекрасна”, складання історії свого роду, участь в роботі шкільних гуртків, оформлення шкільного музею «Світлиця», святкування Дня Конституції, Дня незалежності України.

Уроки пам'яті, уроки мужності: “

Засоби виховання правосвідомості – вивчення Конституції України зустріч з депутатами, працівниками правоохоронних органів, дискусії: “Чи варто завжди дотримуватись букви закону?”, “Що значить бути патріотом?”, “Свобода чи вседозволеність?”, теоретичні конференції: “Україна суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава”, “Суть громадянського суспільства”, захист рефератів: “Найважливіші функції Української держави”, “Свобода та особиста недоторканість громадян”;

Застосування наведених форм і методів патріотичного виховання покликане формувати в особистості когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти, що передбачають вироблення вмій міркувати, аналізувати, ставити питання, шукати власні відповіді, критично розглядати проблему, робити власні висновки, брати участь у громадському житті, набувати вмій та навичок адаптації до нових суспільних відносин, адекватної орієнтації, захищати свої інтереси, поважати інтереси і права інших, самореалізуватися тощо.

Результативність патріотичного виховання великою мірою залежить від того, наскільки ті чи інші форми й методи виховної діяльності стимулюють розвиток самоорганізації, самоуправління дітей, підлітків, юнацтва, молоді. Чим доросліші вихованці, тим більші їхні можливості до критично-творчого мислення, самоактивності, творчості, самостійності, до усвідомлення власних світоглядних орієнтацій, які є основою життєвого вибору, громадянського самовизначення.

Крім того, що на уроках суспільних дисциплін, зокрема історії, ми маємо завдання подати історичний матеріал, допомогти учням засвоїти його, тут одночасно відбувається і виховний процес. Велике значення в цьому мають політичні і пропагандистсько-ідеологічні завдання офіційної влади, які є актуальними в даний момент часу. Виховувати почуття національної самосвідомості, патріотизму, гордості за свій народ та свою історію неможливо на фальсифікованих фактах, необґрунтованому поясненні історичних подій. Неможливо сфальсифікувати всю історію того чи іншого народу і потім видавати бажаний хід подій за реальний, і на такому ґрунті будувати концепцію виховання, зокрема національно-патріотичного.

Наслідки такого виховання будуть дуже сумні, про що ми переконалися вже на власному історичному досвіді.

Виховні завдання, які ставляться на уроках історії, завдання національно-патріотичного виховання розуміються завжди суб'єктивно. Їх розуміння визначається в залежності від зміни політичного режиму, політичного курсу влади, від змін як пануючої, так і опозиційної ідеології, навіть від конкретних заходів пануючих сил у державі, від суб'єктивних уподобань викладача, його ціннісно-світоглядної орієнтації. Істина ж завжди розуміється однаково: як таке твердження, яке відповідає реальному стану речей. І саме тому історія як навчальний предмет переслідує мету наукового викладання матеріалу, тобто такого, який забезпечує пізнання учнями соціальної дійсності, ознайомлення з обґрунтованими за всіма правилами історичними подіями. На цій основі здійснюється також національно-патріотичне виховання на уроках історії. Благодатними в цьому напрямку є багато тем з програмного курсу історії України, наприклад, теми: "Формування і бойовий шлях Легіону українських січових стрільців," "Українська революція," "Бій під Крутами," "Діяльність народних героїв ОУН-УПА" і ін. Ці уроки є надзвичайно емоційними, хвилюючими. Тут є можливість розкрити таку людську якість, як самопожертва в ім'я держави та нації. Історія України, її державності – це не тільки події, а й історичні постаті. На прикладах життя, діяльності і боротьби за державу українських князів, козацтва, видатних гетьманів Б.Хмельницького, І.Мазепи, П.Орлика, цілого українського народу і його найкращих представників - Т.Шевченка, В.Винниченка, М.Міхновського, М.Грушевського, С.Петлюри, С.Бандери, Р.Шухевича . я висвітлюю національну гідність нашого народу, його прагнення мати власну державу. Учні отримують завдання підготувати повідомлення, реферати про видатних борців за українську державність, з якими вони виступають на уроках. При засвоєнні матеріалу учні ставлять питання, дискутують. Це означає, що учням не байдужі факти про боротьбу за українську державність, вони сповнюють її впевненістю у собі. Таким чином, на уроках суспільних дисциплін відбувається виховання учнів на гуманістичних цінностях та історичних традиціях своєї нації і інших народів світу.

Навчання на уроках історії спрямовує на творчий саморозвиток особистості учня, розвиває чуттєво – емоційні здібності, такі необхідні для формування гідного громадянина своєї держави. Тому важливе значення має духовно – моральний аспект у викладанні історії. Великий вплив на учнівську психологію має ідея, що українці – це мирна нація, яка не переслідує ніяких загарбницьких цілей. Це викликає почуття національної гордості. Образ Української держави в свідомості учнів стає вагомим, учні пишаються культурними й інтелектуальними здобутками, яких досягла українська нація. Учні беруть участь у науково-пошуковій роботі: відшуковують маловідомі матеріали про події нашої історії, діячів культури, науки.

Наша національна історія має духовну основу. Тому уроки історії тісно пов'язують із знаннями, здобутими учнями під час вивчення інших предметів, зокрема української літератури і мови, національної культури. Чимало явищ нашої державності є наслідками проникнення християнства в нашу свідомість. Тому на уроках історії підкреслюю роль релігії у формуванні особистості і громадянина. Національну свідомість учнів виховують переконаннями у тому, що вони - не пасивний матеріал, а творці нашої держави, історії і повинні активно впливати на розбудову нашої Батьківщини у недалекому майбутньому.

На уроках історії України учні відчують зв'язок з рідною землею, історією, культурою народу. Вони відчують себе частиною української нації. Це відчуття формує у них національне духовне усвідомлення причетності до дальшої долі українського народу, своєї рідної землі. Не можна не погодитись зі словами М.Грушевського, який, наголошуючи на значенні історії для виховання національної свідомості, бачив призначення історичної освіти в "служінні перемозі й закріпленню ідей і настроїв гуманності, демократизму і соціалізму. Історія рідного краю і рідної країни не перестане бути осередком історичного навчання, і наслідком того є культ рідної традиції, рідної сторони, культ моральних вартостей".

Видатний український педагог Г. Ващенко розглядав значення історії у контексті прищеплення учням виховного ідеалу, що витримав випробування часом і відповідною психологією народу, тобто національного ідеалу. Таким чином, процес навчання історії поєднує в собі освітню, розвивальну і виховну функції, які повинні бути нероздільними.

На уроках історії прагну здійснювати виховання громадянської свідомості, гідності та честі в гармонійному поєднанні національних і загальнолюдських цінностей, утвердження ідеалів гуманізму, демократії, добра й справедливості. Патріотичне виховання також здійснюють через систему позакласних заходів, зокрема проводжу відповідні науково-практичні конференції, випуск учнями презентацій на різну патріотичну тематику – «Музеї України» (присвячена 125 років з часу відкриття історичного музею України в Києві; «Вони захищали наше майбутнє» (присвячена 70-річчю визволенню Широківщини), проведення серед учнів 5-8-х класів історично – спортивного свята «Козацькі розваги», проведення виховних годин «Колосок пам'яті», «Була війна, горе, скорбота...», «День перемоги», «Чорні тюльпани» та інші.

